

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm III. Cæterùm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

6. Baldum in c. super literis n. 19. hoc tit. & fumitur ex l. 2. C. si contra ius, &c. Ratio est; quia clausula non apponitur ad fundandam seu inchoandam Iudicis, cui causa committitur, iurisdictionem; sed ad instruendum illum, quomodo secundum iustitiam procedere debeat. Sed alia ratio est de dispensationibus, aliisque gratiæ rescriptis: ea enim, si per obreptionem obtenta sint, siue narrata, ex quibus Princeps ad concedendum motus fuit, veritate destituta sint, iure ipso irrita sunt, vt proinde Commissarius seu Executor secundum ea operari non possit, iuxta l. 2. C. si contra ius, & docui in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 17. & dicendum erit infra in c. ad aures 8. c. constitutus 19. hoc tit. Quamobrem eadem ratione rescripta iustitiæ, per obreptionem emanantia, si non causam præparent, iudicemque instruant, sed causam definiant, ac terminent, ipso iure, & non tantum ope exceptionis, irrita existunt, prout bene annotauit Baldus in l. 1. num. 2. C. de collat. deteg. & sequitur Iason in l. 2. n. 22. C. si contra ius, &c.

3. His addendum; Clausulam, si preces veritate nitantur, necessariò in omni Principis rescripto aut mandato, etiam pœnali, & sine clausula iustificatoria, vt vocant, promanante subintelligendam esse: vt proinde Reus per rescriptum damnatus, tamen citatus sit duntaxat ad videndum se incidisse in pœnam v. g. banni, semper tamen excipere possit de obreptione; adeoque mandati vim per oppositionem falsitatis elidere, pœnamque euadere, vt videre licet apud Ancharan. confil. 240. Andr. Gaill lib. 1. obseru. 15. num. 2. Ratio verò est; quia defensio contra falsitatem ac mendacium, cuilibet iure naturali permessa est; & ideo à Principe per rescriptum tolli non potest; quare nec sublatum vnquam censetur, quacunque forma aut modo conceptum sit.

4. NOTANDUM II. Rescriptum iustitiæ, quod contrarium est iuri communi, & stylo Curie (quale erat illud, vt Commissarius absque causæ cognitione procederet) de obreptione, ac falsitate suspectum esse debet: Quare Commissarius secundum formam ta-

lis rescripti procedere non debet: donec Princeps certior factus, aliud rescribat, vt fumitur etiam ex l. vlt. Cod. de precibus Imperatori offerendis, & habetur apud Gregor. I. Pontificem, lib. 8. indict. 3. epist. 32. ad Episcopum Tauromitanum: *Si aliter se veritas, quam nobis insinuatum est, fortassis habuerit, fraternitatis vestra subtiliter scripta nos instruant, vt quid sciendum sit, nostris iterum discurrentibus epistolis, agnoscatis.* Sed & pœnam meretur mendax impetrator, seu rescripti præsentator; Et eapropter, sicuti hinc habetur, si quis rescriptum afferat alienum à ratione & stylo communi Curie, ad Curiam, vnà cum rescripto, tanquam de falsitate ac deceptione suspectus, remitti debet. Ita Imola hinc num. 3. Abb. nu. 4. & constat ex c. si quando 5. hoc tit.

Videri etiam possunt, quæ dicam in c. inter cæteras 4. hoc tit.

CAPITVLVM III.

Cæterum.

SVMMARIVM.

1. Delegatio Iudicis per primum rescriptum non tollitur per secundum, nisi de primo fiat mentio.
2. Processus tamen à Iudice posterius delegato institutus validus est, si nihil à parte excipiat contra rescriptum posterius.
3. Si prior impetrans suo rescripto renuntiet; tunc procedi potest secundum rescriptum posterius.
4. Rescriptum tamen iustitiæ ipso iure irritum est, si accessorium sit rescripto gratiæ obtento per obreptionem.
5. Si in posteriore rescripto mentio fiat prioris, censetur Papa causam à prioribus iudicibus auocare.
6. Et si clarè constet, mentem Papæ fuisse, tempore datarum literarum auocare a-ctā ab eo tempore iudicis delegati, inualida sunt.
7. Modus ordinarius & consuetus reuocandi iurisdictionem delegatam est, vt reuocatio vim autē non habeat, quam inno-

*uit delegato per literarum auocato-
riarum auocationem.*

2. *Rescriptum ad Iudices viriusque par-
tis consensu impetratum, non valet se-
cundum ad alios indices impetratum
per alteram partem; nullâ mentione
factâ primi. & impetrans ad expensas
condemmandus est.*

IN hoc c. tria respondet Alexander III.
Papa: Primum. Si Sede Aposto-
lica literas impetrauerit, quibus causa Iudicibus delegata sit; postea verò eius aduer-
sarius alias literas ab eadem Sede impetret,
in quibus eadem causa alijs Iudicibus com-
mittatur; posterius istud rescriptum, si nula
in eo mentio fiat prioris rescripti, non
obtinere firmitatem: quare prioris iudices,
non obstante posteriore rescripto, ad deci-
sionem causæ procedere possunt.

DUBIUM verò est; Num posterius res-
scriptum ipso iure irritum existat, an verò
ope exceptionis; ita, vt si nihil à parte ex-
cipiatur contra rescriptum, processus insti-
tutus à Iudicibus posterius delegatis vali-
dus censeatur? Responderi debet, validum
esse, ex doctrina Innocentij. & aliorum com-
muni apud Abb. hîc n. 5. contra Tancredum
apud Ioan. Andr. hîc n. 7. Quòd rescriptum
iustitiæ, obtentum per obreptionem, non
antè irritum, quàm per exceptionem elida-
tur, vt constat ex c. si autem 9. c. plerum-
que 23. hoc tit. c. vt debitus 59. de appellat.

3. Corollarium. Si prior impetrans rescri-
pto suo seu expressè, seu tacitè renunciet,
procedi potest secundum rescriptum poste-
rius, quod tacitè veritate, seu nullâ factâ
mentionem prioris, emanauit; quippe quod
ipso iure validum est, donec ab aduersario
infringatur.

4. Bene tamen hîc Abbas num. 6. limitat,
Rescriptum iustitiæ ipso iure irritum esse,
si accessorium sit rescripto gratiæ obten-
to per obreptionem, quia ruente princi-
pali, ruit etiam accessorium; cum accidens
non possit subsistere sine fundamento. Ex-
empli causa: Sempronius beneficium paro-
chiale obreptitiè impetrauit à Papa: Is ex-
eoutorem deputauit Officialem Ecclesiæ Au-

gustanæ. Rescriptum istud licet iustitiæ sit,
tamen ipso iure irritum censi debet, vt
colligitur ex c. constitutus 19. & caudien-
tiam 31. hoc tit.

Alterum dictum. Si in posteriore rescri-
pto mentio fiat prioris rescripti seu factæ
commissio, censetur Papa causam à prio-
ribus iudicibus auocare. Sed dubium est; si
in hoc casu Iudices priores, permittente po-
steriore impetrante, procedant secundum
rescriptum prius datum, vtrum processus
valeat? Responderetur, cum Ioann. Andr. hîc
n. 7. inspiciendum esse; Num mens Ponti-
ficis fuerit, absolute reuocare priorem com-
missionem; Tunc non valet processus, ob
defectum iurisdictionis: An verò reuocatio
facta sit in gratiâ posterioris postulantis: Is
enim fauori suo renūciare potest, & permit-
tere aut cōsentire, vt causa secundum priores
literas apud prius datos Iudices agitur.

QUESTIO est; Si Papa aliusue Prin-
ceps causam alicui Iudici commissam, ab eo
auocet, vel vt ipsemet cognoscat, vel vt alijs
committat, vtrum statim ac secundæ, seu
auocatoriæ literæ datæ sunt; an verò post-
ea & quando, iurisdictione à priore iudice ab-
lata censi debeat? Resp. & Dico I, Si cla-
rè appareat, mentem Papæ fuisse, statim,
seu tempore datarum literarum auocare;
vt quia in literis clausula irritans continet-
ur, si quid ex eo tempore actū fuerit, tunc
non valebit, quod à delegato actum fuerit, ob
iurisdictionis defectum. Ita docet Abb. hîc
n. 10. & in c. cum M. n. 33. de constitut. in c.
audita n. 13. de concess. præbendæ in 6. Auf-
frerius in Capellæ Tholof. q. 481. n. 4. Fel-
lin. hîc n. 18. Nam hoc in casu adest talis
reuocandi iurisdictionem voluntas, vt ex
verbis manifestum est; Atque ita reuocan-
di potestas: Cum enim iurisdictione à dele-
gato Iudice, per mortem delegantis, ipso iure
seu lege, statim reuocata censeatur, si res
integra sit, c. relatum 19. c. gratum 20. de off.
delegati (quæ est tacita reuocatio iurisdic-
tionis delegatæ per legem introducta, l. mo-
re 5. ff. de iurisd. omn. Iudicum) multo ma-
gis locum habebit reuocatio iurisdictionis
expressa, facta ab homine, seu Principe; &
quidem

quidem siue res integra sit, siue non: pendet enim id ex voluntate Principis. Non tamen decet, eiusmodi auocationes fieri cum aliorum præiudicio, & iudiciorum perturbatione; præterquam ex causa, v.g. in pœnam malè procedentis, aut iudicantis.

7 Dico II. Ordinarius & consuetus modus reuocandi iurisdictionem delegatam iste est, vt reuocatio antè vim non habeat, quàm delegato innotuit per literarum auocatoriarum præsentationem. Sumitur ex c. cum contingat 24. hoc tit. & docet Anton. de Butrio in cit. c. audita n. 14. Abb. cit. n. 13, & alij, quos refert & sequitur Thom. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 3. n. 11. & 12. disp. 36. n. 9. & videri potest Suarez lib. 8. de leg. cap. vlt. & quæ docui lib. 1. moral. Theol. cap. 23. n. 28. Eodémque modo iurisdictionis, seu in causa procedendi potestas Iudici delegato antè non acquiritur, quàm literæ ipsi præsentatæ sint, c. super eo 12. de appellat. Quare Felin. ex recepta sententia hęc ait n. 11. *Nec conferri, nec auferri iurisdictionem ante literas presentatas;* tametsi de datis literis delegatus aliunde notitiam acceperit. Ratio dari debet, quia hęc est congruentior cum dandæ, tum auferendæ iurisdictionis modus.

Dico III. Si literæ reuocatorie iurisdictionis à prioribus Iudicibus ad instantiam partis emanarunt, tacitè ipsis conditio inesse censetur, dummodò pars impetrans ijs vtatur, prout colligitur ex dictis c. præced. & tradit ex communi Felin. hic n. 11. Auffrelius cit. loco num. 5. & 6. Abb. Panormit. in suprâ cit. c. audita n. 15.

8 Tertium dictum Pontificis: Si rescriptum ad Iudices vtriusque partis consensu impetratum fuerit, postea verò ab vna parte, altera nesciente, impetretur rescriptum ad alios Iudices, nullâ factâ mentione de priore rescripto communi consensu impetrato, posterior obreptitium censerit debet; Insuper impetrans ad expensas condemnari, quas Aduersarius eius propterea fecit. Ratio prioris partis est; Quòd Roman. Pontifex non solet Iudices ex communi partium voluntate datos, ad vnius partis petitionem

reuocare: sed neque solet Iudices dare, nisi ex partis vtriusque consensu, vt docet Abb. hęc n. 11. Gl. in l. obseruandum 47. ff. de Iudicijs; Quamquam nihil etiam obstat, atque consuetum est, si non ambæ partes adfuerint, Iudicem delegare, quem pars vna petiuerit, quia alteri semper manet integrum eum allata causa recusare, c. causam 17. de offic. delegati, & docet ex communi Decius hęc n. 10. Ratio posterioris partis est, quia dolosè impetrans literas ad alios Iudices, iniusta causa est expensarum, quas aduersarius facere cogitur accedendo, aut curatorem mittendo, si citatus sit: Ergo hoc ipsi datum compensare cogitur.

CAPITVLVM IV. Inter cæteras.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus Eboracensis consuluit Alexandrum III. Papam; quid agendum, si Pontifex de duobus sub disiunctione inquiri mandauit: quorum vnum verum reperitur, & alterum falsum: Exempli causa vtrum Rector ecclesiæ ex sacerdote illegitimè genitus sit, vel curam ecclesiæ illegitimè acquisierit; &, si ita esse compererit, eo remoto, parochiam alteri conferat; Respondet Papa, satis esse, quòd alterutrum delegato compertum fiat, vt ad amotionem, & ad alterius promotionem deuenire debeat, Idémque in simili- bus casibus obseruandum esse.

SYMMARIVM.

1. Si Princeps mandat in rescripto de duobus inquiri alternatiuè, ad certum effectum consequendum, sufficit alterum delegato compertum fieri.
Ita in alternatiuis contractibus & promissionibus satis est alterutrum impleri à debitore, cuius est optio.
2. Interdum vocula alternatiua Aut, Vel, posita in obligatione aut mandato, non tribuit optionem, sed ordinem seruandum significat.

3. In